

DE KOR

Maandorgaan van
"BIOLOGIA MARITIMA"

Nederlandse Vereniging van
Zeeaquariumliefhebbers.

(Opgericht 12 November 1939)

TIJDSCHRIFT VOOR ZEEBIOLOGIE
Jaargang no. 16, December 1966

Redactie: H.A.v.Vlimmeren
Ridder van Doorne
Balistraat 96
DEN HAAG

CONTRIBUTIE BM Incl. abonn. op
DE KOR f 15,-- per jaar (Giro
27 83 96) t.n.v. Mevr. A.G.W.
van Vlimmeren-Schippers te
Den Haag)

Vaste Medewerkers:
Fam Luteijn: Techn. Verzorging
Fam. Houtschild: Expeditie

IN DIT NUMMER o.a.

Scheermesvissen	166
Rijksdom van de zee	169
Wij Bezochten de AquaHortus	170
BM Congres 1966	175
Mossel verdringt vis	178
Het aquarium als levensgemeenschap	179
Zieke Cerianthus	180

DIVE

Official Publication of the National
Association of Skin Diving Stores
Wilmington, 1312C N Avalon Blvd.
6 Hefte / 1 Jahr, Einzelpreis 75 c

ETUDES SPORTS SOUS-MARINS

Bulletin officiel trimestriel de la Fédération
Française d'Etudes et de Sports Sous-marins.
24, Quai de Rive-Neuve, Marseille.
Jahresabo.: 8 NF

TRITON

Bi-monthly Journal of the
British Sub-aqua-Club.
London E. C. 4
143/144 Fleet Street
Jahresabo.: 14 s. 6 d.

Mondo sommerso

Mensile di Vita Subacquea. Via Ravenna 8
Roma.
Auslandsabo.: 5000 Lire, 12 \$

SKIN DIVER

5959 Hollywood Boulevard, Los Angeles 4
California

Neuer Preis: 6 \$ für 12 Hefte

CRIS

Revista de la Mar

Publicación mensual del Centro de Recuperación
y Investigaciones Submarinas.
Via Layetana 30, 2º H, Barcelona 3.
Jahresabo.: \$ 4.—

VAN DE REDACTIE

Elke maand ontvangt de redactie
van DE KOR een aantal tijdschriften
in ruil.

Deze zijn voor de leden via het
secretariaat voor lezing be-
schikbaar.

De redactie zoekt echter een of
meerdere leden die bereid zijn
om enkele zeer goede bladen maande-
lijks door te nemen en uit deze
bladen bepaalde nieuwtjes voor de
KOR te vertalen of te bewerken.

Het is dus beslist niet de bedoeling
om artikelen uit andere bladen te
gaan overnemen of te vertalen,
doch uitsluitend om berichten met
nieuwsaarde voor de KOR te ver-
garen.

Lieden die voor dit werk belangstel-
ling hebben, helpen daarmee niet
alleen de KOR doch hebben ook elke
maand zelf interessante litera-
tuur op ons hobby gebied ter inzage.

Belangstellenden gelieven zich te
melden bij het redactieadres.

DE REDACTIE

SCHEERMES VISSSEN

Vervolg

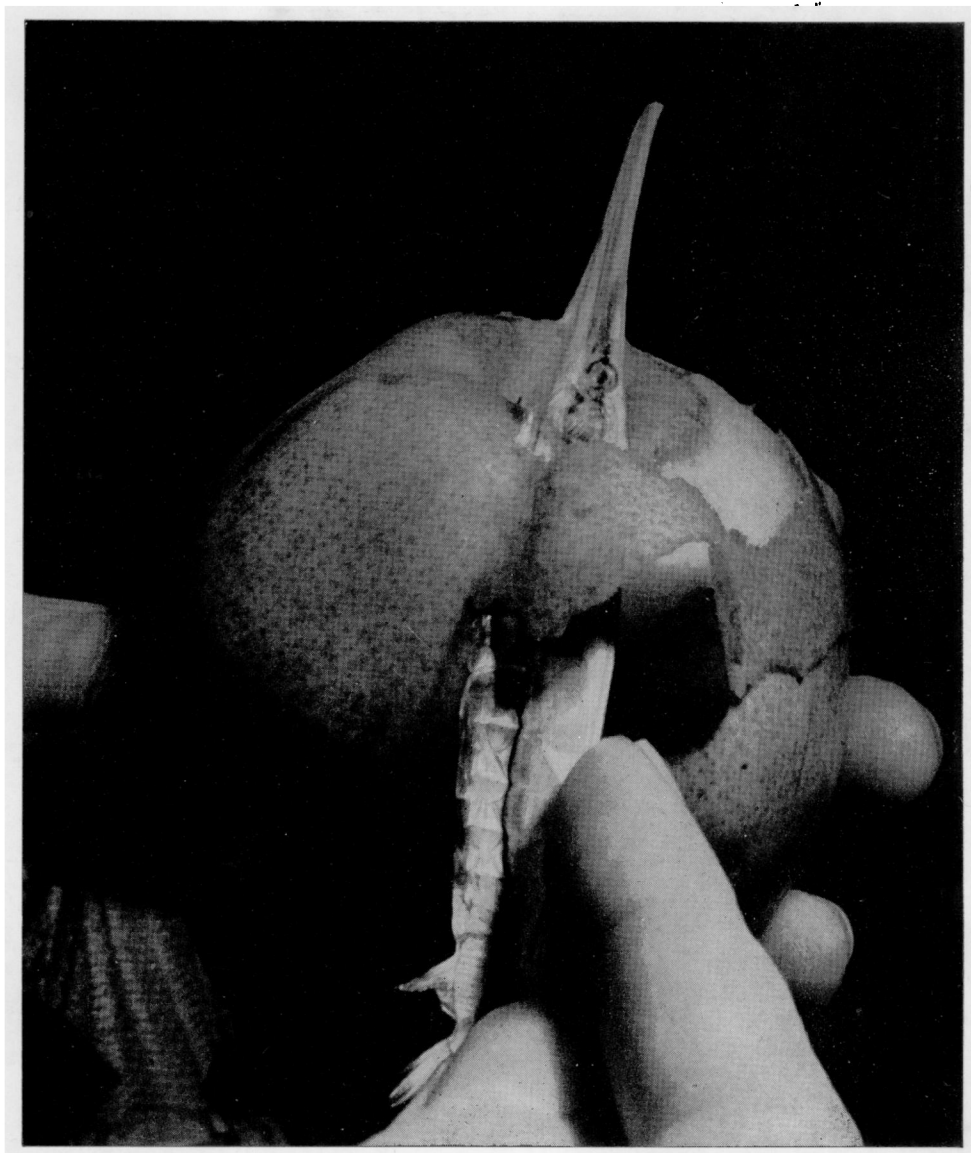
Er is veel meer, dat wij niet weten van deze merkwaardige dieren.

Hun voortplanting bijvoorbeeld is nog steeds een mysterie. In gevangenschap is het nimmer voorgekomen, waarschijnlijk omdat zij tot nu toe te kort in leven bleven; waarnemers in de vrije natuur hebben evenmin iets kunnen ontdekken.

De plaatsing van de vinnen en de merkwaardige zwemwijzen zijn niet de enige bijzonderheden van de scheermesvissen. Hun ogen bijvoorbeeld kunnen onafhankelijk van elkaar worden bewogen. Verder bezitten zij een hard en vrijwel stijf huidpantser, opgebouwd uit doorzichtige, hoornachtige platen, die een zó dun lijfje omsluiten, dat de dieren daaraan hun populaire naam danken. Zij zien er uit, of zij per ongeluk onder een stoomwals zijn terecht gekomen en men kan zich haast niet voorstellen dat tussen de huidplaten nog een normaal stel goed werkende organen aanwezig is. Veel voedsel kunnen de vissen dan ook niet bergen, maar toch moeten zij de gehele dag door bezig zijn om aan hun kostje te komen. Hun bekje, aan het einde van een lange dunne snuit, is namelijk zo klein dat zij alleen maar de allerkleinste diertjes uit het plankton of van de bodem kunnen bemachtigen. Dat geeft natuurlijk problemen bij de voeding in gevangenschap, want plankton is niet zo eenvoudig te verschaffen.

Een goed surrogaat vonden wij in pas uitgekomen larven van het pekelkreeftje, *Artemia salina*, waarvan de eieren gelukkig in grote hoeveelheden te verkrijgen zijn.

Pogingen om ze ook watervlooien te laten eten, mislukten. In de eerste plaats omdat deze gauw te groot waren en in de tweede plaats omdat deze zoetwaterdieren in zeewater snel sterven en dan, omdat zij niet meer bewegen, niet

Daar een uitsluitend dieet van Artemialarven ons wel wat al te eenzijdig voorkwam, probeerden we ook een andere kleine kreeftachtige uit het zoete water te voeren, het éénoogkreeftje of Cyclops. Merkwaardig genoeg bleken onze scheermesvissen hier dol op te zijn, zodat het voedselprobleem nu opgelost lijkt te zijn.

Over die scherpe buikzijde gesproken: De inboorlingen op de eilanden in de Stille Oceaan gebruiken gedroogde scheermesvissen voor het schillen van fruit!.

In de literatuur wordt gewag gemaakt van nog een merkwaardigheid van de scheermesvissen. Daar waar zij samen voorkomen met bepaalde soorten zeeëgels, die voorzien zijn van zeer lange, dunne en beweeglijke stekels, verbergen de vissen zich tussen deze stekels bij dreigend gevaar en wanneer zij uitrusten van de vermoeienissen van het voortdurend voedsel zoeken. Het is begrijpelijk, dat deze zeeëgels nu ook op het Artis-verlanglijstje zijn gezet, want dit aspect van het gedrag van de scheermesvissen is wel bijzonder spectaculair.

[illegible]

DE RIJKDOM VAN DE ZEE

Er wordt veel geschreven over de overbevissing die de laatste jaren in zee plaatsvindt.

Bij al deze verslagen moet men er wel rekening mee houden dat deze overbevissing meestal in een zeer beperkt gebied plaatsvindt.

Enorme delen van de oceanen worden nog lang niet voldoende bevisst en in die gebieden zou dus nog aanzienlijk meer voedsel voor de mens kunnen worden geocgst. Het Perzische Golfgebied, waar de visserij nog steeds op zeer primitieve wijze wordt gevisst is een van die gebieden.

Enige tijd geleden heeft men ontdekt dat daar op bepaalde plaatsen grote hoeveelheden garnalen leven van flink formaat.

Sheiks uit die omgeving hebben reeds vissersvaartuigen aangeschaft om deze grote rijkdom aan gezond voedsel te gaan expliciteren en men is hierbij ook in Nederland terecht gekomen waar men in Urk een flinke garnalenkotter heeft opgekocht.

Maar ook aan vis moet de Perzische Golf rijker zijn dan men wel zou verwachten.

Door een niet met zekerheid vastgestelde oorzaak is in 1957 en plotselingen grote vissterfte voorgekomen. Een Russisch onderzoekingsvaartuig dat toevallig ter plaatse was heet vastgesteld dat de dode vis voorkwam in een gebied van 200.000 vierkante kilometer. Het waren hoofdzakelijk vissen met een lengte van 20/25 cm en een gemiddeld gewicht van 100 gram.

Aangenomen dat eentiende gedeelte van het vastgestelde gebied de vis bevatte in een dichtheid van 10 per vierkante meter dan moet zo'n 20 miljoen ton vis om het leven zijn gekomen.

Men vermoedt dat de oorzaak van deze ramp is te zoeken in een plotseling opwellen van zuurstofarm water uit grote diept

Vl.

Wij bezochten voor U...

A Q U A H O R T U S 1 9 6 6

Er zijn zo van die feiten in het leven van een mens, waarvan men op een bepaald moment zegt dat men ze nog wel eens opnieuw zou willen beleven.

Soms gaat het om een bepaald toneelstuk, dan eens om een film, die ons wat 'deed'. Een klein plaatsje waar wij eens in onze vakantie waren, is vaak in staat een zeker heimwee op te roepen; zonder veel moeite zijn de gegeven voorbeelden met anderen uit te breiden. In de loop der jaren waren wij in de gelegenheid een tweetal tentoonstellingen van "De Natuurvriend" in de Leidse Hortus te bezoeken.

Dikwijls hebben wij en met ons vele anderen, met een zeker verlangen uitgezien naar een nieuwe manifestatie van deze afdeling van de bond.

Men kan zich bij het lezen van deze regels afvragen: "Waarom gaat het hier juist om een tentoonstelling in Leiden?"

Wel laten wij dan maar aanstonds met de deur in huis vallen. Voor hem die geen vreemdeling is in het Jeruzalem van onze vaderlandse aquaristiek, is het een bekend feit, dat men in de Sleutelstad drommels goed weet wat een verantwoord aquarium is, terwijl men t.a.v. het inrichten van een tentoonstelling ook zijn weetje wel weet.

Van de bedoelde vereniging kunnen wij allen nog wel iets opsteken.

Natuurlijk heeft de 'Oranjerie' aan het Rapenburg veel voor op andere tentoonstellingsplaatsen; doch het is waarlijk niet de 'Oranjerie' alleen, welke de garantie biedt voor een goede tentoonstelling. Naast deze plaats moet toch zeker een liefde voor de vereniging en voor de liefhebberijaanwezig zijn geweest, die de Leidse tentoonstellingen tot een evenement hebben gemaakt

dit geldt zeker niet in de laatste plaats voor de tentoonstelling 'Aqua-Hortus 1966'.

Wie waren dan wel die mensen, die veel ongemak hebben moeten trotseren om dit evenement te doen uitgroeien tot een manifestatie waarop wij allen trots kunnen zijn?

Doch laten wij eerst een andere vraag stellen: 'Is het nu wel zo noodzakelijk om hier namen te noemen?' In dit noemen van namen zit zo gauw een zekere dank en is de aandacht, die deze tentoonstelling kreeg tot ver over de nationale grenzen op zich geen voldoende dank?

Uw verslaggevers menen van wel, niettemin zullen wij zo aanstonds voor enkelen een uitzondering maken, om juist in deze namen ook hen te eren, die op de achtergrond bleven, om slechts enkelen te noemen, de zandwassers en de catalogusverkopers of misschien beter gezegd verkoopters. Op deze tentoonstelling werd gewerkt met een raffinement en met een artistiek inzicht, welke ons doen afvragen 'Hoe moet dit nu met een volgende tentoonstelling?'

Doch bij vorige tentoonstellingen in de 'Oranjerie' dachten wij ook reeds dat de grenzen van het mogelijke waren bereikt.

Zolang een heer Visser, Abcouwer, Dool, Nieboer of De Jong zich achter een tentoonstelling plaatsen, zal het waarachtig wel gaan. Nu wij dan toch namen de revue laten passeren, willen wij nogmaals zeggen dat het werk van deze mensen slechts kon slagen met anderen op de achtergrond. Tot goed begrip dienen wij op te merken dat de artistieke organisatie, in handen van de heer Visser, wel een bijzonder aandeel had bij het tot stand komen van deze manifestatie.

Moge wij U thans uitnodigen voor een korte rondgang over het tentoonstellingsterrein, een rondgang, welke vóór u, door ruim 40 duizend personen werd gemaakt. Een aantal, dat de laatste jaren nergens in den lande bij een aquariumtentoonstelling kon worden gehaald. Bij het binnentreden van de Hortus via het bekende stenen poortje, bemerkt u aanstonds dat de tuin op een fraaie en verantwoorde wijze is versierd met attributen ontleend aan de zeevisserij en schelpenvisserij, zoals deze laatste nog

maar sporadisch geschiedt langs onze nationale stranden. Deze blikvangers kwamen tot stand met behulp van de 'Stichting Rijnsburgs Bloemencorso'.

In de tentoonstellingsruimte valt het u direct op dat de opstelling van de aquaria nu eens niet is geschied achter de bijna traditionele schotten; men heeft evenwel maanden tevoren uniforme tafels gelast en hierop zijn thans deze aquaria opgesteld.

Bovendien zult U bemerken dat alle bakken een nagenoeg uniforme lichtbak bezitten. Het moet ons evenwel van het hart dat hier en daar de lichtkap wel wat te wensén laat. Gedeeltelijk wordt dit euvel opgevangen door de fraaie bloemstukjes en de bijzonder mooie sculpturen, die in de ruimte zijn geplaatst. Bepaald jammer is het dat op enkele aquaria de 'Gro-Lux' lampen wat sterk opvallen, edoch men kan op dit ondermaanse nu eenmaal niet alles hebben.

Wij willen opmerken, dat lang niet alle aquaria tot de topklasse behoren. Dit heeft zeker een voordeel, de tentoonstellingsbezoekers worden nl. niet direct afgeschrikt door aquaria, die men wel bewondert, doch waarvan men ook de overtuiging heeft dat men dit schoons voorlopig niet zal kunnen evenaren. Beslist opvallend is het grote assortiment vis, u moet eens op dat aquarium letten, ja zeker wij doelen op een drietal verschillend gekleurde discusvissen. De normale bruine Discus, doch ook de rode en de blauwe Symphysodon discus (inzending no. 17). Doch ook de meer 'gewone' aquariumvissen zijn goed vertegenwoordigd.

Ziet u nu dat gindse aquarium, hoe dat gróte aantal black-molly's het in die bak bijzonder goed doet (inzending no. 45).

Jammer dat aquarium no. 11 naar onze mening de toets van de kritiek niet kan doorstaan, én toch weet de inzender van dit aquarium wel hoe het moet; want hij is ook de inrichter van het fraaie zeeaquarium dat onder no. 10 in uw catalogus voorkomt.

Nu blijven wij een poosje stilstaan voor inzending no 13, hoewel achter ons de mensen duwen, nemen wij

voor de zending wel even tijd.

U ziet een aquarium, waarin enkele Cichliden zijn ondergebracht. Deze inzending is bijna revolutionair te noemen. Qua opbouw en inrichting spot zij met vele punten van het bondskeuringsreglement, hierbij willen wij wijzen op de vele soorten steen in één aquarium. Ook de bodemgrond ligt vele centimeters boven de hoeklijn, hetgeen niet in overeenstemming is met de bekende regels.

Dat hier een esthetisch verantwoorde inrichting wordt verkregen is een bewijs van de grote bekwaamheid van de eigenaar van deze inzending.

Wij willen U een biologische bijzonderheid niet onthouden. De Discusvissen, die U hier ziet zwemmen, werden destijds grootgebracht met "liquifry" aangebracht op een sponsje. Hierdoor werd de voeding van deze jonge dieren, welke enige tijd via de huid van de ouders geschiedt, nagebootst. Wat zegt U mevrouw, staat dit aquarium niet goed. Hoe bedoelt u dit? O, juist, het moest thuis staan bij U in de kamer, dan kon u er dagelijks van genieten. Wij vermoeden, dat velen met u er net zo over denken. Een juweel qua inrichting is voorts dat aquarium aan de korte muurzijde, wij noemden u deze inzending reeds, onder no. 45.

De indeling en opbouw van deze unieke plantencollectie is een list voor het oog, een Leids hogeschoolaquarium, waarbij u in dit verband niet moet denken aan een inzending van een inrichting van hoger onderwijs. Een dergelijke bak inrichten is geen sinecure, doch ook het beschrijven is geen gemakkelijke opgave.

Bij het aquarium, dat in de catalogus omschreven wordt onder inzending no. 43, moet u eens letten op de fraaie groep *Cryptocoryne blassii*, een dergelijke fraaie groep zagen we nog niet eerder.

Een hoofdstuk apart, bijna zouden we zeggen: "Een tentoonstelling in een tentoonstelling" vormt de inzending van de firma "Flying Fish" uit Amsterdam.

De rotspartij waarin deze tropische zeewateraquaria

zijn ondergebracht, brengt een verantwoorde scheiding aan tussen zeewater en zoetwater.

Wij zien hier vissen zwemmen, welke f 1300,-- vergen om er zich de eigenaar van te weten.

Het fascinerende van de zeewateraquaristiek is wel de overweldigende vormen en kleurenrijkdom.

Zeesterren uit Afrika, wit met fel rode randen vormen een bijzonder schoonheid. Poetsgarnalen, zeeëgels en naaktslakken vormen stuk voor stuk biologische bijzonderheden, welke het hart van een liefhebber sneller doen kloppen.

Witkeeldoktervissen, roodbandvleermuisvissen en keizersvissen vormen het neusje van de/zalm om maar eens een uitdrukking te bezigen, die ook al weer met vis te maken heeft, u ziet geheel buiten het zoetwatergebied kunnen wij nu ook weer niet. Wat denkt u van deze Pomacanthus xanthometopon, het is bijna een schepping van Walt Disney of Picasso.

Wie meent dat een tropisch zeewateraquarium slechts te verwezenlijken is met een zeer dikke portefeuille of een omvangrijke bankrekening, vergist zich. De heer Wijnberg van de firma "Flying Fish" vertelde ons dat een niet te groot aquarium reeds bevolkt kan worden met een visbestand dat ca. f 150,-- kost. Van ons moet u dan aannemen, dat er werkelijke juweeltjes te koop zijn van ca. f 15,-- per stuk.

Doch wij willen u wel een raad geven: alvorens u naar de handelaar stapt, moet u eerst wel iets lezen omtrent de eisen die een tropisch zeewateraquarium stelt.

H.J. Verhoef en P.S.W.M. Roggekamp

HET TIKKEN VAN DE KOR

Het is u wellicht opgevallen dat DE KOR al meer dan een jaar stipt op tijd is uitgekomen.

De belangrijkste reden hiervan is wel dat de redactie in deze periode met veel energie is bijgestaan door Mevrouw Houpt die een groot gedeelte van de stencils

voor haar rekening nam. De redactie kon daardoor tijd winnen om voor een betere afwerking en meer kopij te zorgen. Helaas is het Mevr. Hout enige tijd geleden onmogelijk geworden om het werk voort te zetten en de redactie die haar zeer dankbaar is voor het werk dat zij heeft gedaan, ziet thans met zorg de toekomst tegemoet. Natuurlijk kunnen we zelf ook het tikwerk verzorgen doch dat gaat dan ten koste van het andere redactiewerk.

Wij zoeken daarom iemand die bereid is om wekelijks wat tikwerk (op stencils) te verzorgen. Het is begrijpelijk dat wij u geen salaris kunnen bieden, dat krijgen we zelf ook niet, maar wel zullen we zorgen dat u alleen goed leesbare en gereedgemaakte (meestal uitgetikte) kopij te verwerken krijgt. Al het materiaal inclusief de schrijfmachine wordt wekelijks thuisbezorgd en afgehaald.

Als u eens een week moet overslaan, hebben we daarvoor het volste begrip.

Wie helpt ons!?

De Redactie.

V E R F I J N D A Q U A R I U M H O U D E N

B.M. C O N G R E S 1966

Zij die de pech hadden niet aanwezig te kunnen zijn, weten behalve minder van de technische vorderingen die onze vrijetijdsbesteding maakt, niets van hetgeen er leeft in onze vereniging. Zodoende weten zij ook niets van de veranderingen die het houden van zeedieren zal ondergaan in de komende jaren en daarmee de veranderingen in onze vereniging.

De drie groepen, waarin de leden van BM door de redactie in het Novembernummer van DE KOR zijn verdeeld kwamen op het congres alle aan hun trekken met respectievelijk de lezingen van Drs. Fonds (De Noordzeeleden), de lezing van de heer De Graaf (de koraalleden) en de lezing van Dr. I. Kristensen (de niet-aquariumhouders). De interesse

van de leden is echter niet zó gericht dat de ene groep behoefde te zitten slapen bij een lezing bedoeld voor een andere.

De kweek van zeedieren, in dit geval van *Gobius minutus* door de heer Fonds, heeft voor de eerste twee categoriën dezelfde moeilijkheden.

Het bleek wederom dat voor al die problemen nog steeds geen pasklare oplossing bestaat. De voorhanden zijnde voedselsoorten in een bepaald gedeelte van Nederland zijn geheel verschillend. Een geschikt surrogaat voor plankton is nog niet gevonden. Het probleem van de sterfte tijdens de eerste levensdagen der larven werd door de spreker aangepakt met antibiotica en UV sterilisatie, waarvan op het congres een demonstratiestand aanwezig was, zodoende slaagde hij er in voor het eerst jonge *Gobius* groot te brengen.

Waar het zeeaquariumhouders om moet gaan is diersoorten te kweken tot de derde generatie en verder, waardoor wordt gevormd, die sterker is en beter bestand tegen de slechte omstandigheden van het aquariummilieu. Dit is een opmerking, waarvan de juistheid voor de zeedieren uiteraard nog niet bewezen is, maar door de ervaringen in het zoete water grote waarschijnlijkheid krijgt. De veranderingen die onze liefhebberij in de komende jaren moet en zal ondergaan ligt zonder meer in de richting van het kweken van zeedieren.

Een verandering die eigenlijk op veel korter termijn zou moeten plaatsvinden is die van de vergroting van de beschikbare ruimte in DE KOR voor de tropische zeeaquariumhouders. De speciale moeilijkheden die er bestonden bij het houden van vissen voor dit type aquarium zijn naar de lezing van de heer De Graaf te oordelen voor een deel opgelost en het aantal koraalvissenhouders neemt toe. Hun ervaringen, de inhoud van ons maandblad te oordelen, zijn blijkbaar tot nu toe mondeling binnen de groep tropische zeeaquariumhouders gebleven.

De heer De Graaf ging kort in op de moeilijkheden

van "zin groep". Hij noemde kennis van de ziekten en kennis van de gedragingen en behoeften van zijn troeteldieren en eerste vereiste voor het welslagen van beginners op het gebied van de koraalvissenhouderij.

De problemen bij de voeding blijven bestaan, vooral voor de voedselspecialisten. Hij herinnerde nog eens aan de noodzakelijkheid zo gevarieerd mogelijk te voederen. Dit en dat het tropische zeevissenhouden nodig "verdedigd" moest worden kon men te weten komen bij het aanhoren van de heer De Graaf. De later door hem gerelativeerde opmerking dat koraalvissenhouden een verfijndere manier van zeeaquariumhouden is wilde hij bewijzen door naar voren te brengen dat tropische zeevissen veel gevoeliger zijn voor allerlei factoren zodat het houden ervan een verfijnde techniek vereist. De keuze tussen een tropisch- of Noordzeeaquarium verdient echter een subtieler benadering. De heer Compaan maakte in Het Aquarium (Dec. '4) een tabel, waarin méerdere aspecten van Noordze-, Middellandse Zee- en tropisch zee-aquariumhouden met elkaar vergeleken werden. De keuze is ondanks die tabel toch een persoonlijke zaak: Iemand die eenmaal gekozen heeft is maar heel moeilijk te bewegen tot het inrichten van een ander type zeeaquarium.

Hoe groot de groep niet-aquariumhouders is in onze aquariumvereniging is moeilijk te schatten. De lezing van de heer Kristensen, die ik gemakshalve als meest interessante beschouwde voor laatstgenoemde groep, belette echter dat de aquariumhouders vóór deze laatste lezing konden vertrekken en het congres als beëindigd konden beschouwen. Het verslag van de navorsingen van het Nederlands Instituut voor het Onderzoek der Zee, zoals de lezing van het hoofd van dit instituut misschien beter genoemd had kunnen worden dan: Waddenzee en haar bewoners, wierp vragen op waarvan we er graag een aantal beantwoord zien op het volgende congres. De trek van verschillende dieren in en om het gebied van de Waddenzee bepaalde de hoofdschotel van deze lezing terwijl de vermelding van even vier nieuwe vissoorten voor ons faunagebied als een lekker toetje mag worden

beschouwd.

De introductie van "Korte mededelingen" mag men als een succes beschouwen voor de organisatoren van dit congres, integenstelling tot het inbegrepen maken van de maaltijd in het entreegeld, mijns inziens moet men deelneming aan de maaltijd overlaten aan de bezoeker.

Achtereenvolgens kwamen in "Korte Mededelingen" aan de orde: Koeling van het aquariumwater, UV sterilisatie en eiwitafschuimer. De levendigheid waarmede op deze "sketches" werd gereageerd, zoals trouwens op alle lezingen, bewijst dat onze vereniging jong is en maakt het bijzonder aantrekkelijk een congres van zo'n vereniging bij te wonen. De volgende keer moet u niet missen!.

R.M. Ates Amsterdam

EEN VIS DOOR EEN MOSSEL "VERDRONKEN"

Als men niet zo dicht bij de zee woont is het in de wintermaanden gemakkelijk om als bijvoeding mosselen te gebruiken.

Vooraf voor mijn langouste die deze mosselen kraakt en dan graag eet. Dit aanvullen van de voorraad doe ik zo meermalen in de winter. Ik liet eens als gewoonlijk een partijtje in mijn aquarium zakken. Voor sommigen is de overgang te groot en die gaan dan na enkele dagen openstaan. De vissen en krabben storten zich dan op de mossel om zich er te goed aan te doen. Maar mijn schrik was groot toen bleek dat ik een *Ctenolabrus rupestris* miste. Deze bleek na enig zoeken in een mossel klem te zitten. Zijn bek was platgedrukt, zo vast zat hij klem in de mossel. Zo ziet men dat een vis zich lelijk kan vergissen en dit met de dood kan bekopen. Het voeren van levende mosselen kan zo ook zijn gevaar hebben!

HEI AQUARIUM ALS LEVENSGEMEENSCHAP

Dit is een begrip, waar door ons zeeaquariumhouders, nog er weinig aandacht aan besteed is.

Er is .i. in de meeste gevallen, geen verband tussen de dieren of diergroepen die wij, hier en daar gevangen of gekocht, in onze bak samengebracht hebben. De meeste van deze dieren komen uit zeer verschillende milieu's waardoor samengaan vaak op moeilijkheden stuiten. Het veel gehoorde begrip "biologisch" evenwicht, is alleen te benaderen, door dieren en planten uit één levensgemeenschap in de bak samen te brengen.

Maar al te vaak brengt men die dieren samen, die in zee elkaar zelden of nooit ontmoeten. Een goed voorbeeld van eendergelijke situatie is een bak vol met holtedieren, met daarin vissen van de open zee, zoals harder, zeebaar, horsmakreel e.d., vissen dus die slechts zelden in de natuur met anemonen in aanraking zullen komen. Voor hen is het een schadelijke ervaring, om kennis te maken met de netelbatterijen van deze holtedieren. En wat zeker niet de bedoeling is, zij gaan er vroeg of laat aan ten gronde.

Tracht eens een bakje op te zetten, met dieren gevangen in één hoek van de oesterput, haven golfbreker etc.

Als u in de gelegenheid is om wat rond te neuzen in de Zeeuwse stromen merkt u weldra dat een hoekje van enkele vierkante meters, genoeg materiaal oplevert om vele bakjes of zelfs bakken mee te vullen.

Het zal u ook wel opvallen, dat er bepaalde zones bestaan die weliswaar niet messcherp gescheiden zijn, doch die duidelijke een eigen flora en fauna herbergen. Ook in uw bak kunt u waarnemen, hoe bepaalde wieren en dieren aan één gedeelte van de bak een voorkeur geven.

Probeer het eens, en maak van uw waarnemingen aantekeningen en stuur die naar de redactie, ter leringh ende vermaeck van uw medeleden. Succes!

ZIEKTE BIJ CERIANTHUS

De Cerianthus is zoals misschien bekend een sterk zeedier. Ze moeten dat wel zijn omdat ze meestal met hun slijmkoker diep in de zuurstofloze grond zitten temidden van schelpen en stenen. Bovendien lezen we nogal eens van vondsten van Cerianthus in smerige modderhavens, waar ze het toch blijkbaar goed doen. De Cerianthus welke ik al jaren bezit verontrustte mij door zijn plotseling optredend rare gedrag. Hij was uit zijn koker gekropen en het onderste stuk was blijkbaar aan het afsterven; zoals men dat wel meer bij anemonen ziet vertoonden zich slijmerige draden. Het zieke gedeelte heb ik toen maar afgeknipt en daarne het gezonde gedeelte apart in een bakje gezet omdat ik bang was dat het zich tot mijn andere anemonen of Cerianthus uit zou breiden.

Na een paar dagen trad nog geen verbetering op en ik dacht al dat hij het niet meer zou halen. Deze ontsteking kan mogelijk door een zeeduizendpoot zijn ontstaan en om hem hiertegen te beschermen plaatste ik hem in een wijde glazen buis, 25 mm ϕ en ca. 80 mm lang. Daarna werd hij teruggeplaatst in het aquarium. En zie, na een paar dagen trad verbetering op en nu na 5 maanden staat hij weer in zijn oude glorie in mijn bak met zijn tentakelkran in de stroom te wapperen. Hij heeft bovendien weer een flinke slijmkoker gevormd.

C. Schagen - Utrecht

DE REDACTIE VAN DE KOR WENST
ALLE LEZERS PRETTIGE KERST-
DAGEN EN EEN VOORSPOEDIG

1 9 6 7

BOEK bespreking

ELOGE DJ CRABE

Pierre Ferran

11½ x 16½ cm, 31 pag. 1965 Privé uitgave, 200 genummerd exemplaren

Als redacteur van DE KOR en liefhebber van de zee kom je soms in de verleiding om boeken te bespreken die eig niets net het aquarium uitstaande hebben.

Hier is weer zo'n geval. Een zeer romantische Fransman liefhebber van een goedvoorzien tafel en een flonkeren glas wijn, maar ook thuis aan de ruwe rotsen van Bretagne schreef in dertig pagina's een lofzang op de krab.

Zomaar wat aardige zinnen en opmerkingen over de krab. Zinsneden van poëten en biologen die allemaal opvallend en vriendelijke uitspraken doen.

En dit met een meesterlijk hanteren van de franse taal!

Een boekje om van te smullen en niet alleen omdat de schrijver ergens zegt: " On aime peu le crab autrement que cuit! ".

VI.

THE ECOLOGY OF ROCKY SHORES

J.R. Lewis

19 x 25½ cm., 323 pag., 2 kl.pl. 35 zw.w.pl.85 tek 42 :
The English Universities Press Ltd. London, 1964

Het toenemende biologische en aquariumtoerisme naar Bretagne confronteert de liefhebbers nog meer dan in Zeeland met de zonering van de zee kust.

Men moet wel haast blind zijn om dit in Bretagne niet onmiddellijk te zien.

In de meeste zeeboekjes wordt over dit interessante onwel wat geschreven, maar in het onderhavige boek wordt zonering wel zeer in detail besproken.

De Engelse auteur bespreekt hoofdzakelijk de engelse kust, doch het meeste is zonder meer van toepassing op vele ander rotskusten met flink getijdeverschil.

III

Er wordt beschreven hoe diverse factoren zoals getij, topografie, golfslag en klimaat de zonering beïnvloeden. De schrijver heeft bij de samenstelling van zijn boek zeer veel gebruik gemaakt van eigen waarnemingen. Het uitstekende fotomateriaal doet zeer veel ter ondersteuning van de tekst. Allerlei soorten kusttypes worden besproken waarbij steeds tot in de finesses wordt ingegaan op de dieren die men op die kusttypes kan verwachten, en op welke wijze de verticale verdeling daarvan zal zijn. Het boek is zeer waardevol voor de vakman maar ook voor de leek zonder meer warm aan te bevelen. De tekst is voor ieder die de engelse taal een beetje beheerst gemakkelijk te volgen.

VI.

DE DIERENWERELD VAN AUSTRALIË

David Bargamini

21 x 28 cm., 197 pag., tek. en foto's in kl. en zw.w.
HET PAROOL - Amsterdam

Voor de liefhebber van de natuur is Australië een bijzonder leerzaam gebied. Het is daarom toe te juichen dat in de bekende populair wetenschappelijke Parool Life serie over de dieren, planten en mensenwereld van Australië een rijk gedocumenteerd boek is verschenen.

Australië is het oudste werelddeel en door de geïsoleerde ligging heeft zich daar in de loop der tijden een zeer merkwaardige planten- en dierenwereld ontwikkeld. Kangoerees en vele andere buideldieren, paradijsvogels, koala beertjes en vogelbekdieren zijn typische vertegenwoordigers van de Australische dierenwereld die stuk voor stuk in dit boek worden besproken.

Veel bekende en onbekende feiten zullen de lezer er toe dwingen dit boek bijna niet meer neer te leggen. Als gewoonlijk is het fotomateriaal weer uitmuntend.

VI.